

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC GIAO THÔNG VẬN TẢI**

LÊ ĐỖ MƯỜI

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

**NGHIÊN CỨU XÂY DỰNG HỆ THỐNG TIÊU CHUẨN VẬN TẢI
HÀNH KHÁCH CÔNG CỘNG BẰNG XE BUÝT TRONG THÀNH PHỐ,
ỨNG DỤNG CHO THÀNH PHỐ HÀ NỘI**

CHUYÊN NGÀNH: TỔ CHỨC VÀ QUẢN LÝ VẬN TẢI

MÃ SỐ: 62.84.01.03

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC

1: PGS.TS TỪ SỸ SÙA

2: TS. LÝ HUY TUẤN

HÀ NỘI - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan:

Đây là công trình nghiên cứu độc lập của riêng tôi, không sao chép.

Các số liệu và kết quả trong luận án này là chính xác trung thực và có nguồn gốc rõ ràng.

Nghiên cứu sinh

Lê Đỗ Mười

GIẢI THÍCH CÁC THUẬT NGỮ VIẾT TẮT

Tiếng Việt

ATGT	An toàn giao thông
CSHT	Cơ sở hạ tầng
DN	Doanh nghiệp
ĐSĐT	Đường sắt đô thị
GTĐT	Giao thông đô thị
GTVT	Giao thông vận tải
GTVTCC	Giao thông vận tải công cộng
KCHT	Kết cấu hạ tầng
KHCN	Khoa học công nghệ
QCVN	Quy chuẩn Việt Nam
QĐ	Quyết định
QLNN	Quản lý nhà nước
TC	Tiêu chuẩn
TP	Thành phố
TCN	Tiêu chuẩn ngành
TCH	Tiêu chuẩn hóa
TCCS	Tiêu chuẩn cơ sở
TCVN	Tiêu chuẩn Việt Nam
TCXDVN	Tiêu chuẩn xây dựng Việt Nam
UBND	Ủy ban nhân dân
UTGT	Ùn tắc giao thông
VTHKCC	Vận tải hành khách công cộng

Tiếng Anh

Viết tắt	Nguyên nghĩa	Giải thích
ADB	Asian Development Bank	Ngân hàng phát triển Châu Á
BRT	Bus Rapid Transit	Xe buýt nhanh
HAIDEP	Hanoi Capital Integrated Development Program	Chương trình phát triển đô thị tổng thể Thủ đô Hà Nội
HOUTRANS	The Study on Urban Transport Master Plan and Feasibility Study in Ho Chi Minh Metropolitan Area	Nghiên cứu tổng thể quy hoạch giao thông đô thị và nghiên cứu khả thi khu vực đô thị tại TP. Hồ Chí Minh
JICA	Japan International Cooperation Agency	Cơ quan hợp tác quốc tế Nhật Bản
WB	World Bank	Ngân hàng thế giới

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN.....	1
GIẢI THÍCH CÁC THUẬT NGỮ VIẾT TẮT.....	ii
DANH MỤC BẢNG, BIỂU.....	vii
DANH MỤC HÌNH VẼ, SƠ ĐỒ, BIỂU ĐỒ.....	x
PHẦN MỞ ĐẦU.....	1
TỔNG QUAN VỀ TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU.....	4
CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN VỀ XÂY DỰNG TIÊU CHUẨN VẬN TẢI HÀNH KHÁCH CÔNG CỘNG BẰNG XE BUÝT TRONG THÀNH PHỐ.....	11
1.1. Cơ sở lý luận về xây dựng tiêu chuẩn.....	11
1.1.1. Khái niệm và đặc điểm của tiêu chuẩn.....	11
1.1.2. Phân loại tiêu chuẩn.....	12
1.1.3. Vai trò của tiêu chuẩn.....	16
1.1.4. Phương pháp và trình tự xây dựng tiêu chuẩn.....	17
1.2. Tổng quan về hệ thống giao thông vận tải đô thị.....	19
1.2.1. Khái niệm, phân loại hệ thống giao thông vận tải đô thị.....	19
1.2.2. Hệ thống vận tải hành khách công cộng trong thành phố.....	21
1.3. Cơ sở lý luận về tiêu chuẩn VTHKCC bằng xe buýt trong thành phố.....	27
1.3.1. Khái niệm về tiêu chuẩn, tiêu chí trong giao thông vận tải.....	27
1.3.2. Tiêu chuẩn về VTHKCC bằng xe buýt trong thành phố.....	28
1.3.3. Các chỉ tiêu và tiêu chí VTHKCC trong thành phố.....	32
1.4. Kinh nghiệm xây dựng tiêu chuẩn vận tải hành khách công cộng của một số nước trên thế giới và bài học kinh nghiệm cho Việt Nam.....	37
1.4.1. Kinh nghiệm của một số thành phố trên thế giới.....	37
1.4.2. Bài học kinh nghiệm về xây dựng tiêu chuẩn VTHKCC cho Việt Nam.....	43
CHƯƠNG 2: PHÂN TÍCH ĐÁNH GIÁ VỀ XÂY DỰNG HỆ THỐNG TIÊU CHUẨN VẬN TẢI HÀNH KHÁCH CÔNG CỘNG BẰNG XE BUÝT TRONG THÀNH PHỐ.....	45
2.1. Phân tích đánh giá hiện trạng VTHKCC trong thành phố.....	45
2.1.1. Kết cấu hạ tầng giao thông đường bộ.....	46
2.1.2. Tổ chức quản lý giao thông tại các thành phố.....	52
2.1.3. Đánh giá chung.....	53

2.2. Hiện trạng VTHKCC bằng xe buýt trong thành phố	53
2.2.1. Hiện trạng kết cấu hạ tầng phục vụ VTHKCC bằng xe buýt	53
2.2.2. Hiện trạng mạng lưới tuyến vận tải hành khách công cộng	59
2.2.3. Hiện trạng vận tải hành khách công cộng bằng xe buýt.....	64
2.2.4. Hiện trạng tổ chức quản lý điều hành VTHKCC bằng xe buýt	69
2.2.5. Hiện trạng dịch vụ VTHKCC bằng xe buýt	73
2.2.6. Đánh giá chung	75
2.3. Hiện trạng xây dựng tiêu chuẩn VTHKCC bằng xe buýt	78
2.3.1. Các tiêu chuẩn về kết cấu hạ tầng giao thông và mạng lưới tuyến cho VTHKCC bằng xe buýt.....	78
2.3.2. Các tiêu chuẩn về phương tiện VTHKCC bằng xe buýt	85
2.3.3. Các tiêu chuẩn về quản lý điều hành VTHKCC bằng xe buýt.....	88
2.3.4. Đánh giá chung về các tiêu chuẩn VTHKCC bằng xe buýt.....	90
2.3.5. Phân tích kết quả điều tra xã hội học.....	91
CHƯƠNG 3: NGHIÊN CỨU XÂY DỰNG TIÊU CHUẨN VẬN TẢI HÀNH KHÁCH CÔNG CỘNG BẰNG XE BUÝT TRONG THÀNH PHỐ - ỨNG DỤNG CHO THÀNH PHỐ HÀ NỘI.....	100
3.1. Định hướng phát triển đô thị	100
3.1.1. Định hướng phát triển.....	100
3.1.2. Định hướng tổ chức không gian hệ thống đô thị Việt Nam	100
3.2. Định hướng phát triển hệ thống giao thông vận tải và hệ thống vận tải hành khách công cộng trong các đô thị của Việt Nam.....	101
3.2.1. Định hướng phát triển giao thông vận tải đô thị.....	101
3.2.2. Định hướng phát triển vận tải hành khách công cộng.....	102
3.3. Quan điểm, luận cứ xây dựng tiêu chuẩn cho VTHKCC bằng xe buýt.....	103
3.3.1. Quan điểm, luận cứ xây dựng tiêu chuẩn	103
3.3.2. Nhóm tiêu chuẩn về kết cấu hạ tầng giao thông, mạng lưới và tổ chức mạng lưới vận tải hành khách công cộng.....	105
3.3.3. Nhóm tiêu chuẩn phương tiện VTHKCC bằng xe buýt.....	107
3.3.4. Nhóm tiêu chuẩn tổ chức, quản lý điều hành VTHKCC bằng xe buýt..	108

3.4. Xây dựng tiêu chuẩn về vận tải hành khách công cộng bằng xe buýt trong thành phố	110
3.4.1. Tiêu chuẩn về mạng lưới và kết cấu hạ tầng VTHKCC bằng xe buýt ..	110
3.4.2. Tiêu chuẩn về phương tiện VTHKCC bằng xe buýt	122
3.4.3 Tiêu chuẩn về tổ chức quản lý.....	135
3.4.4. Kết quả xây dựng tiêu chuẩn VTHKCC bằng xe buýt trong thành phố áp dụng cho thành phố Hà Nội	141
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	146
CÔNG TRÌNH KHOA HỌC	149
TÀI LIỆU THAM KHẢO	151

DANH MỤC BẢNG, BIỂU

Bảng 1.1. Phân loại tiêu chuẩn theo từng lĩnh vực	14
Bảng 1.2: Một số chỉ tiêu phản ánh mức độ tin cậy.....	33
Bảng 1.3: Một số chỉ tiêu phản ánh mức độ thuận tiện	34
Bảng 1.4: Các tiêu chí, chỉ tiêu cụ thể cho KCHT giao thông đô thị	35
Bảng 1.5: Các tiêu chí, chỉ tiêu cụ thể cho vận tải trong thành phố	36
Bảng 1.6: Mạng lưới VTHKCC tại Paris năm 2015	38
Bảng 1.7: Hiệu suất vận tải hành khách công cộng tại Tokyo.....	41
Bảng 2.1: Tổng hợp phương tiện VTHKCC bằng xe buýt và taxi năm 2015	46
Bảng 2.2: Hiện trạng mạng lưới đường bộ TP Hà Nội năm 2015	47
Bảng 2.3: Hiện trạng mạng lưới đường bộ TP Hồ Chí Minh năm 2015	47
Bảng 2.4: Hiện trạng mạng lưới đường bộ TP Hải Phòng năm 2015.....	49
Bảng 2.5: Hiện trạng mạng lưới đường bộ TP Đà Nẵng năm 2015	50
Bảng 2.6: Hiện trạng mạng lưới đường bộ TP Cần Thơ năm 2015.....	51
Bảng 2.7: Hiện trạng KCHT phục vụ hoạt động xe buýt tại các đô thị đặc biệt năm 2015	54
Bảng 2.8: Hiện trạng KCHT phục vụ VTHKCC bằng xe buýt tại TP. Đà Nẵng	58
Bảng 2.9: Hiện trạng mạng lưới tuyến xe buýt tại Hà Nội và TP. HCM.....	59
Bảng 2.10: Hiện trạng mạng lưới tuyến xe buýt trên địa bàn Hà Nội	60
Bảng 2.11: Hiện trạng mạng lưới tuyến xe buýt trên địa bàn TP. Hồ Chí Minh	62
Bảng 2.12: Hiện trạng phương tiện VTHKCC bằng xe buýt tại Hà Nội.....	64
Bảng 2.13: Hiện trạng phương tiện VTHKCC bằng xe buýt tại TP. HCM.....	65
Bảng 2.14: Hiện trạng phương tiện VTHKCC bằng xe buýt tại TP. Đà Nẵng.....	67
Bảng 2.15: Một số chỉ tiêu khai thác bình quân trên toàn mạng lưới tại các đô thị đặc biệt.....	83
Bảng 2.16: Một số chỉ tiêu khai thác bình quân trên toàn mạng lưới	84
tại các đô thị loại I.....	84
Bảng 2.17: Tiêu chuẩn về phương tiện xe buýt trong thành phố	87
Bảng 2.18: Thông số kỹ thuật sử dụng thiết kế bậc cửa lên xuống xe buýt	88
Bảng 2.19: Chỉ tiêu quản lý điều hành hoạt động VTHKCC bằng xe buýt.....	89

Bảng 2.20:: Tổng hợp đánh giá về mạng lưới tuyến.....	93
Bảng 2.21: Tổng hợp cự ly đi lại thường xuyên	94
Bảng 2.22: Phương tiện đi từ nhà đến trạm dừng xe buýt	95
Bảng 2.23: Mức độ quan tâm của hành khách đến dịch vụ xe buýt	97
Bảng 2.24: Đánh giá chỉ tiêu dễ tiếp cận VTHKCC bằng xe buýt	97
Bảng 2.25: Tính thuận tiện, tiện nghi của VTHKCC bằng xe buýt.....	98
Bảng 3.1: Các tiêu chuẩn về kết cấu hạ tầng VTHKCC tại đô thị.....	106
Bảng 3.2: Các tiêu chuẩn về mạng lưới tuyến VTHKCC tại đô thị	107
Bảng 3.3: Các tiêu chuẩn về phương tiện VTHKCC tại đô thị.....	108
Bảng 3.4: Các tiêu chuẩn về quản lý và điều hành VTHKCC tại đô thị	109
Bảng 3.5: Tính mật độ mạng lưới tuyến xe buýt theo thời gian đi bộ của khách...113	
Bảng 3.6: Tiêu chuẩn mật độ mạng lưới tuyến xe buýt.....	113
Bảng 3.7: Tiêu chuẩn phân loại tuyến theo công suất luồng hành khách.....	114
Bảng 3.8: Tiêu chuẩn khoảng cách giữa các điểm dừng trên tuyến	116
Bảng 3.9: Tiêu chuẩn chiều dài của tuyến VTHKCC bằng xe buýt	116
Bảng 3.10: Chiều rộng thông thường của một làn xe buýt [17]	117
Bảng 3.11: Chỉ tiêu sử dụng đất xây dựng điểm đầu cuối xe buýt	121
Bảng 3.12: Kích thước hình học của xe buýt phân theo loại đô thị.....	124
Bảng 3.13: Quy định kiểu (phông) chữ và cỡ chữ	125
Bảng 3.14: Quy định các thông tin trên xe buýt	126
Bảng 3.15: Tiêu chuẩn tỷ lệ sức chứa của phương tiện VTHKCC.....	127
Bảng 3.16: Tiêu chuẩn tỷ lệ đoàn phương tiện VTHKCC có bố trí cho người khuyết tật tiếp cận sử dụng.....	127
Bảng 3.17: Số liệu khảo sát một số tuyến xe buýt đang hoạt động	132
trên địa bàn thành phố Hà Nội	132
Bảng 3.18: So sánh sức chứa tối ưu với sức chứa đang sử dụng	132
Bảng 3.19: Mức phát thải xe buýt động cơ diesel theo các tiêu chuẩn EURO.....	134
Bảng 3.20: Mức phát thải khí CO ₂ theo loại nhiên liệu	134
Bảng 3.21: Tính toán kết quả của giãn cách chạy xe.....	136
Bảng 3.22: Quy định thời gian giãn cách, thời gian phục vụ, vận tốc khai thác của xe buýt.....	137

Bảng 3.23: Tổng hợp tiêu chuẩn mạng lưới tuyến và kết cấu hạ tầng trên tuyến cho VTHKCC bằng xe buýt.....	141
Bảng 3.24: Tổng hợp tiêu chuẩn phương tiện xe buýt.....	142
Bảng 3.25: Tổng hợp tiêu chuẩn tổ chức quản lý	143
Bảng 3.26: Tổng hợp các tiêu chuẩn, quy chuẩn có liên quan	144